

دلیل رواج متلک‌پرانی در جامعه ایران

غرق در افکار هستی و می‌خواهی هر چه سریع‌تر به محل کارت برسی، یکباره صدایی از ماشین کناری، نهیب می‌زند: گاری چی بزن کنار، تو بهتره راننده ماشین لباسشویی باشی. همین‌که حرفش تمام شد...

غرق در افکار هستی و می‌خواهی هر چه سریع‌تر به محل کارت برسی، یکباره صدایی از ماشین کناری، نهیب می‌زند: گاری چی بزن کنار، تو بهتره راننده ماشین لباسشویی باشی. همین‌که حرفش تمام شد، بدون این‌که فرصت داشته باشی جوابش را بدهی؛ گارش، اما، مگد به احتمال زیاد هم دنگ هجده‌وقت بکدنگ، اما نم‌سند. معمولا در یک مشاجره کلامی، هر دو طرف حرفشان را می‌زنند و بعد احساس سبکی می‌کنند. البته شاید بعد از درگیری لفظی، همچنان ناراحت باشند ولی حداقل هر دو نفر دلایل کارهایشان را توضیح داده و حرف نزده ای باقی نگذاشته اند ولی پراندن این نوع متلک‌ها در ملاعام باعث می‌شود طرف مقابل فرصتی برای حرف زدن نداشته باشد. در نتیجه، چیزی که این وسط باقی می‌ماند درگیری ذهنی حل نشده است. نوع دیگر متلک‌ها که مرسومیت بیشتری دارد، متلک‌هایی است که طرف مقابل فرصت پاسخ دادن به متلک‌پرانی را دارد ولی به دلیل حجب و حیا یا اجتناب از دعوا کردن، ترجیح می‌دهد سکوت کند و پاسخ ندهد.

در این حالت هم متلک به حرفی فروخورده تبدیل می‌شود که ناخودآگاه ذهن را مشغول می‌کند و حتی برای عده ای از شهروندان - بخصوص برای برخی خانم‌ها - ضربات روحی متلک‌های جنسی تا مدت‌های زیادی باقی می‌ماند. این متلک‌ها، چه به آنها پاسخ بدهیم و چه ندهیم، در ضمیرناخودآگاه انسان به یادگار می‌ماند؛ حتی اگر یک روز بعد از شنیدن متلک، کل واقعه را فراموش کنیم یا سعی کنیم آن را به دست فراموشی بسپاریم.

چه افرادی بیشتر قربانی متلک می‌شوند؟

به جرات می‌توان گفت تقریباً همه مردم در زندگی‌شان متلک شنیده‌اند. عده ای هم خودشان در زمره متلک‌پرانی‌ها هستند ولی خود این افراد هم از متلک‌های دیگران بی‌نصیب نیستند. از دیدگاه ادبی، گاه متلک با کنایه و ایهام در یک ردیف قرار گرفته‌اند که در اشعار و متن‌های ادبی هم استفاده می‌شود ولی در معنای امروزی، متلک را می‌توان جمله‌ای تخریبی به حساب آورد که بار توهینی دارد و معمولا از سوی فردی غریبه بیان می‌شود.

معمولا افرادی که رفتار یا شمایل ظاهری‌شان با عرف مرسوم جامعه تطابق چندانی ندارد، بیشتر در معرض متلک‌ها قرار دارند. البته این حرف به این معنی نیست که اگر فردی شکل آرایش و پوشش را با هنجارهای پذیرفته شده جامعه تطبیق داد، دیگر از متلک شنیدن‌ها بیمه شده باشد و هیچ‌کسی به او متلک نگوید.

خانم‌ها را می‌توان قربانی اصلی متلک‌های خیابانی به حساب آورد و از آن طرف هم، تعداد آقایان متلک‌پرانی در خیابان‌ها بسیار بیشتر از خانم‌های متلک‌پرانی است.

تشدید متلک‌گویی در فضای بسته

گرچه متلک‌گویی در همه جوامع وجود دارد، اما کارشناسان بر این باورند که هرگاه جامعه‌ای نتواند در زمینه‌های مختلف حرفش را بیان کند و گفت‌وگوی سالم در جامعه رواج نداشته باشد، به همان نسبت هم متلک‌گویی در آن جامعه افزایش پیدا می‌کند.

به بیان دیگر، هر وقت اظهار علاقه کردن در جامعه با محدودیت روبه‌رو شود یا افراد نتوانند در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی با یکدیگر بحث و مراوده داشته باشند، آن گاه در این شرایط، متلک‌گویی جایگزین جدیدی برای ارتباط برقرار کردن و بیان خواسته‌های درونی می‌شود.

وقتی متلک شنونده از متلک بدش نمی‌آید

واکنش همه افراد به متلک‌ها یکسان نیست و حتی برخی افراد از شنیدن متلک‌ها هم بدشان نمی‌آید و از آن لذت می‌برند. در جوامع توسعه یافته هم متلک‌پرانی وجود دارد و گاه مثلا داشتن یک ماشین خوب یا ظاهری زیبا باعث متلک‌انداختن عده ای می‌شود ولی نکته اینجاست که تا وقتی این متلک‌ها جنبه تمجید و تعریف داشته باشد، کمتر کسی پیدا می‌شود که از این متلک‌ها بدش بیاید.

در بسیاری از جوامع نیز این قانون نانوشته تا حدودی حکم فرماست و مثلا برخی دختران - بخصوص دختران کم‌سن و سال‌تر - ممکن است با شنیدن متلک‌هایی که به نوعی از ظاهر آنها تعریف می‌شود و جنبه بی‌احترامی و تحقیر ندارد، نه تنها بدشان نیاید، بلکه حتی ممکن است اعتماد به نفسشان هم بالاتر برود.

ضعف خانواده‌ها در تربیت اصولی فرزندان

بی‌گمان پیشینه زندگی و نوع تربیت فرد در جامعه، نقش مهمی در بروز رفتار متلک‌گویی افراد دارد، اما دکتر مسعود غفاری، روان‌شناس و مشاور خانواده در گفت‌وگو با «جام جم» معتقد است مهم‌ترین عاملی که باعث می‌شود فردی به متلک‌گفتن

روی بیاورد، ضعف تربیت در خانواده اش است.

ارتقای توانایی ذهنی و جسمی کودکان، سازگاری با محیط، مسئولیت پذیری و استقلال عاطفی، چهار مولفه ای است که به باور غفاری، اگر خانواده ها روی آن تمرکز کنند، متلک پرانی از فضای خانواده ها رخت برمی بندد.

جامعه ناهنجار، شهروند ناهنجار تربیت می کند

سهم عمده ای از متلک های رایج در جامعه، متلک های جنسی است؛ متلک هایی که به گفته غفاری از محرومیت و ناکامی جنسی نشات می گیرد.

این استاد بازنشسته دانشگاه علامه طباطبایی تاکید می کند: هرگاه جامعه ای از فرهیختگی دور بماند و نقش تربیت علمی در تمدن ها کمرنگ شود، شانس زیاد شدن افراد ناهنجار و همچنین گسترش رفتارهای ناهنجاری مثل متلک گویی در آن جامعه افزایش پیدا می کند.

به باور غفاری، وقتی شهروندان آموزش نبینند که از راه های سالم و منطقی، نیازهای جنسی شان را برطرف کنند، در این صورت شیوع متلک در جامعه، جایگزینی برای ارضای نیازهای خفته جنسی می شود.

جای خالی مجازات های قانونی

در اغلب موارد متلک های جنسی جنبه بی احترامی و تحقیر دارد. وضعی که در آن فرد متلک پران به یک خانم عابر تنها با ملاک جسمی اش قضاوت می کند و عقده های جنسی فروخورده اش را با بیان کلمات توهین آمیز ارضا می کند.

این متلک های جنسی توهین آمیز را شاید بتوان رایج ترین نوع متلک ها در اغلب کشورها به حساب آورد و حتی می توان آن را گونه ای خشونت جنسی علیه زنان نامید.

با آن که در اغلب کشورهای جهان، مجازاتی برای افراد متلک پران وجود دارد، اما واقعیت این است که معمولا قانون درباره این گونه خشونت های کلامی با نرمش برخورد می کند. درست است که فرهنگسازی و آموزش عمومی در جامعه باید به شکلی گسترده باشد که متلک گویی به عنوان رفتاری خلاف اخلاق عمومی نکوهش شده و از سوی همه تقبیح شود، ولی همیشه در هر جامعه ای، عده ای پیدا می شوند که فرهنگسازی برای آنها نتیجه چندان سریع و خوشایندی ندارد و این افراد متلک پران، زبان قهر و زور را بیشتر می فهمند.

بدیهی است استفاده از قوای قهریه برای مقابله با متلک گویان بداخلاق باید آخرین راه حل و به عنوان تیر آخر مقابله با این رفتار زشت باشد، اما برای افرادی که به خود اجازه می دهند در محیط های عمومی به حریم شخصی دیگران توهین و تجاوز کنند، استفاده از اهرم های قانونی نباید به عنوان سلاحی همیشه در غلاف تصور شود که بود و نبودش نیز فرقی به حال متک پران و متلک شنونده نداشته باشد.

چه کسانی بیشتر متلک می پرانند؟

نمی توان با قاطعیت گفت سواد و سطح تحصیلات متلک پران ها از دیگر افراد جامعه پایین تر است و هیچ مدرکی هم وجود ندارد که متلک پران ها از سطح تحصیلات پایینی برخوردار باشند.

می توان عوامل زیادی را برشمرد که چرا فردی به خود اجازه می دهد در محیط های عمومی، فرد ناشناسی را تخریب کند و با متلک گویی، آبروی او را در جمع به بازی بگیرد. نوع آموزش و تربیت افراد در خانواده را می توان مهم ترین عاملی دانست که موجب می شود فردی به متلک گویی عادت کند و از انجام این کار، حس بدی نداشته باشد.

تاثیر محیط دوستان، فضای کاری، محل اقامت و ویژگی های شخصیتی پرورش یافته در افراد هم در به وجود آمدن این عادت بی تاثیر نیست.

امین جلالوند / گروه جامعه